

TROSA ANNONSBLAD

92-årig bonde och spelman drar några låtar varje dag

VAGNHÄRAD: När man hör Arvid Pettersson spela fiol, kan man inte tro, att han är 92 år fyllda. Så mjuk i fingrarna och så tonsäker är han ännu. Då kan man förstå, hur fint det

måste ha låtit, när han spelade till dans på gårdarna i sin ungdom eller när han var med i Trosa Spelmanslag. Men så spelar han också fortfarande en eller annan låt mest varje dag på

sin kära fiol. Annars lyssnar han mest på radio. "Man lär så länge man lever", säger han och tycker radioprogrammen är en fin skola.

Numera bor Arvid Pettersson på Häradsgården i Vagnhärad, där han känner sig väl omhändertagen och trivs bra. Så fint var det inte, när han föddes 1883 på Stubbhugget, ett torp under Thureholm. Därifrån flyttade han efter sex år tillsammans med föräldrarna och sex syskon till Hummelkärr, en gård som brodern Hjalmar brukar i dag. Då bodde föräldrarna, sju syskon, två drängar och en piga, inalles 12 personer i stugan. Och stugan, det var det, som vi numera kallar för köket.

Kök hette det bara på slotten, säger Arvid, hos oss hette det stugan, och där levde man sitt vardagsliv, lagade mat, åt, sov och utträttade alla inomhussysslor.

I kammaren på Hummelkärr bodde änkan efter den förre bonden. Hos andra var det finrummet, som bara användes vid högtider.

Man låg skafötters i dragspelssoffan, för att alla skulle få plats. Några bekvämligheter fanns det förstas inte heller. Maten lagades i den öppna spisen, det dröjde ett par år innan man ens fick järnspis. Vatten bars in från källan, det var bara vid lagården det fanns tråpump för att få vatten till djuren. Och mycket ved gick det åt, särskilt när det skulle bakas i den stora ugnen, där det gick in 18 brödkakor i taget.

Arbete stolthet

När Arvid var en sex-sju år, var det hans stolthet, att kunna hjälpa mor att fylla vatten i den stora koppartunnan och ta in ved till spisen. Det kom väl inte in så mycket i taget, men då fick man gå fler gång-

er i stället. Något år senare fick han börja valla korna, och när han var tio körde han oxar eller häst och harvade. Vid den åldern ansågs man också tillräckligt vuxen för att vara med och binda säd i skördetider. Med skolgången blev det däremot litet si och så.

Det var en musikalisk familj, som Arvid Pettersson växte upp i. Far spelade fiol och mor spelade dragspel, och när han var sju år, började han lära sig av dem båda. Och vid tio års ålder fick han för första gången följa med far och spela till dans i vagnslidret på Thureholm. Ett par år senare kunde han redan klara en danskväll på egen hand. Repertoaren bestod både av det vi nu kallar folkmusik och tidens populära slagdängor. Och när man inte kunde flera låtar, så började man från början igen. Det var inte bara på fastlandet det dansades. Det fanns mycket folk ute i skärgården, och Arvid for långa vägar med sin fiol, speciellt till öarna vid Örbyholm, ja han var to m nere vid Säfsundet och spelade på bröllop hos lotsens. Helst spelade han fiol, den var ju enklast att ta med sig, och så ansågs det litet finare med fiol än med dragspel. Den unge spelmannen tyckte också det var lättare.

— Fast till det måste man ha medfödda anlag, säger han. Dragspel är ju mycket mer mekaniskt, bara att trycka på knapparna. Det kan man lära sig. Men för att spela fiol måste man ha känsliga fingrar och gott musiköra.

Till vardags blev det mest sk "vatt-danser". Det betydde att man

inte fick annan förtäring än vatten. Sådana danser ställde man till, när andan föll på. Men vid storhelger och i skörde-tid blev det stora kalas. 40-50 personer var inte ovanligt, och det bjöds rikligt med mat och dryck. Mat av ett helt annat slag än nu. Då fanns det fett fläsk och råvarorna var mycket bättre, tycker Arvid.

Festen skulle alltid inledas med musik, marscher och gånglåtar, sedan kom förtäringen och så följde dansen, som kunde börja vid sju-tiden på kvällen och hålla på tills det var dags att gå direkt till morgonmjölkningen för pigorna och till stallet för drängarna.

Spelmännen hade det inte bättre. Några långa pauser tilläts inte och det kunde bli både varmt och svalt att sitta i sitt hörn och spela hela långa natten. Men ville man ha en nypa luft, fick man se till, att någon annan "ryckte in" och höll dansen igång. Betalningen för en sådan natt var oftast tio öre, plus mat och dryck. Någon gång kunde det bli en 25-öring och vid julfesterna var det mer storslaget. Då kunde man tjäna hela 50 öre.

Vantar på

Men de flesta danserna hölls förstas under sommaren. Och såsongen började tidigt. Arvid minns valborgsmässoaftnar, när han spelat med vantar på.

Fram på 20-talet började det bli vanligt med dansbanor. Sådana fanns både i Trosa, Vagnhärad och Västerlång. Första åren fick man sitta utomhus och spela, så småningom kom orkestern under tak och till sist byggdes hela dansbanan in. De här danserna var allmänna tillställningar, både sommarvärdar och den bofasta befolkningen deltog, ofta i form av knytkalas.

Tre kamrater

Nu spelade inte Arvid ensam längre. Han hade tre kamrater med sig, dragspel, fiol, gitarr och batteri ingick i orkestern. Repertoaren blev också mer växlande. Arvid gillar all slags musik, även den modernare dansmusiken. Hans bröder däremot spelade enbart folksåtar. Men pretentionerna steg och man var tvungen att följa med och lära sig nya bitar. De gamla pålitliga låtarna kallades "liktornar" minns Ar-

vid, och marscher var populärt. Någon fast betalning hade man inte till musiken, det samlades spelpengar bland publiken, så undra på att man var glad, om det var mycket folk på dansbanan. Under hela den här tiden var Arvid Pettersson också bonde.

— Gården fick man sköta på dagtid och spelandet på nätterna, säger han. Inte hade man precis några åtta-timmarsdagar och semester hade man väl aldrig hört talas om.

Gårdarna blev större och större också. I början var det förstas fråga om arrenden, men den första egna gården var på 34 tunnland. Den sista, som låg i Gryt, intill Solbacka, var på 100 tunnland. Den sålde Arvid 1949.

Spelman Öst

Efter den tiden blev han också mer spelman. Bland annat var han en av de första i Trosa Spelmanslag, där det fanns sex musikanter på den tiden. Han kom också under ett par år att spela rätt mycket tillsammans med Erik Östs pappa, som bodde i Trosa ett tag. Och då blev det minsann bara fråga om fiol, för spelman Öst tyckte på sin tid lika illa om dragspel som Sten Broman.

Flera gånger har Arvid också spelat solo på spelmanstämor, både i Nyköping, Södertälje och Katrineholm. Roligast är det att spela svåra stycken, sådana, som man får kämpa lite med, för att de skall låta bra.

Men när han blev 70 år slutade Arvid Pettersson att spela offentligt. Inte för att han någonsin varit "scenrädd" — det behöver man inte vara, tycker han. Man gör så gott man kan och man behöver inte nödvändigt vara bäst. Men han tyckte ändå det kunde vara nog då. Men fortfarande tar han, fram sin fiol så gott som varje dag och spelar ett par låtar.

— Fiolen är det bästa jag har, säger han, den och radion. För tänk, så mycket intressant man får höra i den.

När det gäller radioprogram är Arvid Pettersson allätare. Nästan allting är lika bra, och man lär sig alltid något nytt. Arvid Pettersson är verkligen ett exempel på, att man aldrig blir för gammal för att lära.

SOLAN

män får gå nditioner

igheter. 40 procent
its fordringsägarna,
en har trätt in med
g, ny VD har ut-
utnämningen är of-

ficiell ännu, och 17 tjänstemän sam-
manlagt har fått sina uppsägningar,
åtminstone muntligt. Däremot är det,
i varje fall f n inte aktuellt med något
varsel på kollektivsidan.

selsättningförvärvpersonal f n. Dess-
utom kommer vi att satsa på ut-
bildning av viss personal, som så
småningom skall överföras i den
direkta produktionen.

Både dir Jacobsson och ekonomi-
dir Undén framhåller det goda sam-
arbete man haft med kommunen
under den här svåra tiden. Tillsam-
mans med Länsarbetsnämnden
kommer man också att på allt tänk-
bart sätt ta del i den uppsagda per-
sonalens bekymmer och arbeta för
att placera dem på andra arbets-
platser.

En av dem som drabbats av per-
sonalinskränkningen är Majlise
Hällander. Hon är den sist anställda
inom företaget, kom dit i höstas, och
är självfallet ledsn för den här ut-
vecklingen.

Visst har jag varit inställd på det

en tid nu, även om jag hoppats i det
längsta. Men det är faktiskt skönt
att ovissheten är över.

Majlise arbetar deltid på lönekon-
toret, och kan inte riktigt förstå, hur
den arbetskamrat hon delar tjän-
sten med, skall klara jobbet på egen
hand. Det har varit en hel del över-
tid.

— Men hon blir förstas tvungen
att gå in på heltid, tills någon av de
andra hunnit läras upp, säger hon.
Själv tycker jag det är oturligt, när
jag fick ett jobb i Trosa, dit vi är
relativt nyinflyttade, att det skulle
sluta så här. Det är väl, att jag inte
är helt beroende av arbetet för min
försörjning. Jag är ju inte ensam-
stående. Tills vidare sätter jag mitt
hopp till återanställningsrätten, och
så hör jag till dem, som har lång
uppsägningstid. SOLAN

teklubbens metartävling dmånga till Trosaån

